

Barbara Adamczyk

"Młodzież w społeczeństwie ryzyka",
red. Piotr Długosz, Marian Niezgoda,
Sławomir Solecki, Kraków 2014 :
[recenzja]

Studia Paedagogica Ignatiana. Rocznik Wydziału Pedagogicznego Akademii
"Ignatianum" w Krakowie 19/1, 231-234

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

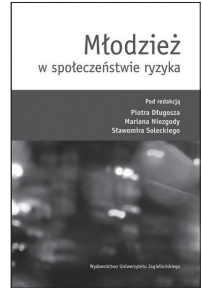
Barbara Adamczyk
Akademia Ignatianum w Krakowie

Piotr Długosz, Marian Niezgoda, Sławomir Solecki (red.),
Młodość w społeczeństwie ryzyka, wyd. 1,
(seria: „Jagiellońskie Studia Socjologiczne”),
Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, ss. 285.

Pojęcie młodości jest jednym z tych pojęć nauk społecznych i humanistycznych, któremu niezwykle trudno wyznaczyć określone ramy i granice. Jego wieloznaczność wynika z funkcjonowania koncepcji młodości w różnych wymiarach. Najbardziej „widzialnym” wymiarem pojęcia młodości jest wymiar fizjologiczny (rozumiany jako jedna z biologicznych faz rozwojowych człowieka: okres dynamicznego wzrostu, uwieńczony osiągnięciem mniej więcej finalnego stanu organizmu). Jednak należy mówić także o wymiarze psychologicznym (ujmowanym jako jeden z zasadniczych etapów rozwoju psychicznego, obejmujący fazy adolescencji i postadolescencji), a także o wymiarze społecznym.

Młodość, jako kategoria społeczna, określana jest w ramach konkretnych instytucji społecznych, zwłaszcza szkoły (formalnej edukacji), jak również całego kompleksu charakterystycznych dla niej działań społecznych – opuszczania domu rodzinnego, zakładania własnej rodziny, zdobywania wykształcenia czy definiowania ścieżki rozwoju zawodowego. Młodość to także – a może przede wszystkim – wytwór kultury, zdeterminowany dyskursywną grą znaków (muzyka, obraz, sfera werbalna), wskazujących co w danym miejscu i czasie uznaje się za młodzieżowe i znajdujące się w opozycji do tego, co „dziecinne” czy „dorosłe”. Tak więc młodość jest zjawiskiem biologicznym, psychologicznym, socjologicznym, ale współcześnie – przede wszystkim kulturowym¹.

¹ Por. D. Hildebrandt-Wypych, *Pokolenia młodości – próba konceptualizacji*, „Przegląd Pedagogiczny” 2009, nr 2, s. 106.

Młodzi ludzie stają dzisiaj przez trudnościami i problemami, których poprzednie pokolenia doświadczały tylko częściowo i w ograniczonym zakresie. Przyszło im bowiem żyć w tzw. społeczeństwie ryzyka, będącym konsekwencją rozwoju społeczeństwa przemysłowego, spowodowanego rozwojem cywilizacyjnym i technologiami, czego skutkami są nieodwracalne zmiany, nad którymi nie można zapanować. Skażenie środowiska, globalne ocieplenie spowodowane emisją dwutlenku węgla i metanu, inne zagrożenia klimatyczne (na przykład susze, powodzie) wraz z innymi negatywnymi działaniami człowieka – wszystko to sprawia, że żyjemy w społeczeństwie ryzyka. Do podstawowych rodzajów ryzyka należy zaliczyć: ryzyko ekologiczne, zdrowotne, informatyczne i społeczne (indywidualizacja i osamotnienie, masowe bezrobocie, wykształcenie bez możliwości znalezienia zatrudnienia, zmiana relacji między płciami).

Czymś naturalnym i charakterystycznym dla okresu młodości są aspiracje życiowe młodzieży. Widać to szczególnie dzisiaj, w sytuacji przemian społecznych i gospodarczych, w których przyszło żyć młodym ludziom. Owe aspiracje i ambicje życiowe młodych ludzi stanowi to wszystko, co oni cenią i do czego dążą, a jednocześnie co jest ważne dla nas wszystkich. Bowiem od tych dążeń w dużej mierze zależy przyszłość społeczeństwa, w którym żyjemy.

Wydaje się, że sytuacja młodych ludzi, którzy już dzisiaj mają decydować o swojej przyszłości, nie jest jednak komfortowa, a to z tego powodu, iż przyszło im żyć w społeczeństwie ryzyka. Problematykę młodzieży żyjącej w społeczeństwie ryzyka, a konkretnie kwestie różnych obszarów funkcjonowania młodych w czasach późnej nowoczesności, podejmuje praca zbiorowa pt. *Młodzież w społeczeństwie ryzyka* pod redakcją Piotra Długosza, Mariana Niezgody i Sławomira Soleckiego, wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w 2014 roku w ramach serii wydawniczej „Jagiellońskie Studia Socjologiczne”.

Celem niniejszej publikacji jest zaprezentowanie problemów, napięć i świata młodzieży żyjącej w społeczeństwie ryzyka, widzianych z różnych perspektyw teoretycznych, metodologicznych i przestrzennych. Świat młodzieży opisany został w skali lokalnej i globalnej. Autorzy podejmują zagadnienia teoretyczne oraz empiryczne. Niektóre artykuły opierają się na jednorazowych pomiarach, inne stanowią analizy porównawcze wykorzystujące wiele różnych

badania i technik. Trzeba podkreślić, że w większości są to raporty (komunikaty) z realizowanych badań (por. Wstęp, s. 7).

Autorzy recenzowanej pozycji to w większości młodzi badacze, którzy prezentują wyniki badań własnych lub badań zespołowych realizowanych w takich ośrodkach akademickich, jak Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Rzeszowski, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Drohobycki Uniwersytet Pedagogiczny, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu.

Praca składa się ze Wstępu, trzech części, podzielonych na rozdziały, oraz z Noty o autorach. Każdy rozdział zaczyna się streszczeniem w języku angielskim, a kończy podsumowaniem lub wnioskami i bibliografią.

Część pierwsza, zatytułowana „Młodzież jako aktor społeczny i przedmiot badań”, zawiera osiem artykułów prezentujących różne aspekty aktywności młodzieży i ukazujących młodych ludzi jako uczestników życia społecznego.

Autorzy omawiają następujące zagadnienia: ustalenie statusu pojęciowego kategorii młodzieży (Marian Niezgoda), wartości i style życia młodzieży licealnej Podkarpacia (Małgorzata Dubis), postawy młodych Polaków w relacji do tradycji oraz nowoczesności (Beata Trzop, Dorota Szaban), zagadnienie czytelnictwa jako ważnego składnika stylu życia młodzieży (Aldona Guzik), wpływ kinematografii okresu komunizmu na kształtowanie wiedzy młodych Polaków na temat epoki PRL (Maciej Myśliwiec), turystyka młodzieżowa w PRL i kapitalizmie jako ważny komponent stylu życia młodzieży (Arkadiusz Niedziółka), młodzież jako partner dialogu społecznego – społeczna odpowiedzialność biznesu w społeczeństwie ryzyka (Aleksandra Wagner) oraz aktywność młodzieży w Internecie i zagrożenia z nią związane (Patrycja Antosz).

Część druga, zatytułowana „Studenci jako uczestnicy życia społecznego”, składa się z czterech tekstów poświęconych specyficznej grupie młodzieży, jaką są studenci. Pokazują one studentów jako osoby aktywne politycznie i kulturowo, a także ich systemy wartości.

Autorzy podejmują tu następujące zagadnienia: zachowania wyborcze młodzieży studenckiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Kra-

kwie (Radosław Marzęcki), wartości i obawy życiowe młodzieży akademickiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnobrzegu (Renata Mac-Szylar), młodzież studencka Ukrainy w społeczeństwie ryzyka (Switłana Szczudło), rola Internetu w życiu studenta na podstawie badań empirycznych wśród studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnobrzegu (Piotr Setlak).

Część trzecia została poświęcona problematyce rynku edukacyjnego i rynku pracy. Grupuje sześć tekstów, w których autorzy analizują wzajemne związki między aspiracjami edukacyjnymi i zawodowymi młodzieży a cechami lokalnego rynku pracy.

Autorzy ukazują tu następujące kwestie: wybór ścieżki edukacyjnej jako podstawowy dylemat w społeczeństwie ryzyka (Wojciech Broszkiewicz), socjolog na rynku pracy – losy edukacyjne i zawodowe absolwentów przemysłowej socjologii (Marcin Sowiński, Sławomir Solecki), młoda generacja pogranicza wschodniego w latach 2007–2011 (Piotr Długosz), niebezpieczeństwo wykluczania społecznego wśród gimnazjalistów Lubelszczyzny (Michał Wójcik), główne tory i motywy emigracji zarobkowej w ocenie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z województwa podkarpackiego (Monika Puchalska).

Recenzowana monografia to ważna, wartościowa i oryginalna publikacja. Jej walorami są różnorodność problematyki z obszaru socjologii młodzieży i edukacji, zróżnicowanie stosowanych metod badawczych oraz objętych badaniem środowisk. Ukazane zostały różne kategorie młodych ludzi: młodzież gimnazjalna, studencka, a także absolwenci wyższych uczelni, młodzi ludzie z wschodniego i zachodniego pogranicza, z małych miasteczek i dużych miast. Wiedza zawarta w poszczególnych tekstach istotnie wzbogaca wizerunek współczesnej młodzieży (por. nota recenzyjna prof. Marii Zielińskiej na okładce książki).

Zaletą publikacji jest dość duża wartość merytoryczna, ponadto recenzowana książka posiada także ważne znaczenie praktyczne, ponieważ lekturę tego interesującego opracowania można polecić nie tylko socjologom, pedagogom, ludziom mediów, pracownikom wyższych uczelni czy pracodawcom, ale także wszystkim tym, którzy interesują się szeroko pojętą problematyką związaną z życiem i aspiracjami młodzieży.